

Vállalás

Ketten ballagunk az utcán. Ő és én. Ő jólöltözött, kedves, mosolyrakész, makulátlan. Szívesen vagyok vele. Megnyugtat, reménnyel kecsegtet. Társaságban magam elé tolom. Őt lássák, én meghúzódok mögötte. Eltakar. Testesebb, mint én. Ismerőseim szeretik. Néha jó pofa, néha kemény. Mindig megbocsájt. Megfelel, alkalmazkodik. Igen - igen. Hasonlítunk egymásra. Csak nálam valami nem stimmel.

Én egy kissé mindig félrecsúszom. Valójában olyan akarok lenni, mint ő. De nem megy. Nem szeretek erről beszélni. Ezért bujok, rejtezem. Nem áll jól rajtam a ruha, elügyetlenkedem a dolgaim. Néha komoly bajok is vannak. Ezért jó, hogy mindig mellettem van. Ránézhetek. Vigasztal. Felejteti velem magam.

S mi ketten - én vagyok.

Anélkül, hogy magasröptű fejtegetésbe kezdenék az "idol-én"-ről, a projekcióról, beképzeltségről, szerepjátszásról, kettős önértékelésről és hasonlóról, inkább mesélni szeretnék. Magamról, kedvenceimről, tapasztalataimról - a lélek sűrűjében.

A festő felállította állványát az ablak mellett. A korai napsugarak belefűrődtek a vászonba. Még egy kis igazítás, színkeverés - kezdődik a mű. Valami igazán szépet, egyértelműt, magával ragadót, jövőt ígérőt - ez legyen, l e g y e n! Egy arc. Mély szemekkel, szívből fakadó mosollyal. A homloknál tart. A művész elgondolkodik. Rámered a ház előtti kettétörött fatörzsre. Ki emlékszik már a villámra, a viharra, ami kegyetlen munkát végzett. Még él a fa - meghasadtan. Milyen legyen a homloka? Ráncokkal barázdált - márványsimaságú - gondtalan - magas - sugárzó - a homlok, mögötte értelem, gyémánttüdő - vagy milyen?

Alig veszi észre, ecsetjét a feketébe mártja. Mélyen bekeveri - semmi fehér, semmi sárga, semmi szürkeség - csak fekete: durva ferde vonal, egy hullám a homlok. Nem ránc, nem baráзда - szenvedésabroncs - szakadékmély.

Mi mind azt szeretnénk, ha minden rendben menne. Ha nem kellene a durvaságokat észrevenni. Főleg a magunkét nem. Ezzel a legnehezebb megküzdni. Mona Lisa arcún szeretnénk mutatkozni és helyette Chagall torzpopájú rémei vagyunk. Úgy véljük, a kép, amit magunkról festünk akkor kél el jó áron a vásárban, ha olyan derűt és gondtalanságot sugároz, olyan makulátlan tisztasággal tekint a vevőre, aminek nem lehet majd ellenállni, amiért örömmel lehet borsos árat fizetni, ami megfelel az ízlésnek, a közízlésnek, az ő ízlésének... m e g f e l e l.

Vidáman ballagott az utcán. Élvezte az éjszaka hűvösét. Jól sikerült az estély. Nem öntötte le magát, kedves volt a partnere. A mosolyok, tréfák, flörtök, no meg a bőlé megtették a hatást. Az erkélyen egy csók, randevú megbeszélve, holnap délután - lakáson. Egyenletes, határozott léptekkel igyekezett hazafelé. Élvezte izmainak feszülését, ernyedését, a bizsergető, egészséges fáradságot. Kapu, ajtó, villany, fürdő, zuhany - borotválkozótükör.

Belemeredt. Vizslatta állát, homlokát, fáradt szemét, hiányos fogsorát. Két beállítás, csak finom mimikával: egy kedves mosoly, hízelgő, csábító, s egy haragos, szigorú, szúrósszemű. Itt ezen a ponton, a két grimasz után saját arcát kereste. Csak nézett, gyomra összeszűkülte, öklönyire zsugorodott, szíve a torkában vert. Csak nézett - egy arcot, majd egy hirtelen csapással szétzúzta a tükröt...

Úgy találom, hogy felszínen történik az élet. Ritkán vagyunk egyedül. A magány kínos. S ha magunkra is maradunk, körülvesznek az elintézendők, a viszonyok, az esetek, vágyak. Nagy kavarodás. A könyvhöz nyúlok, az üveghez, vagy álmaim szárnyán kergetem azt, amire vágyom - hogy legyek: l e g y e k.

Az asszony a konyhában áll. Pelenkát vasal. Ő mellette ül.

- Megvagytok? Minden rendben?

- Igen, minden oké.

Azután megáll a vasaló. Elmered a tekintet. Egy rándulás és mintha mi sem történt volna, folytatja a vasalást. Ő pedig észrevette. Tekintetével az asszonyt kereste. Nagy a csend, nagy a hallgatás. Az asszony rátekintett és elmondta bánatát...

Már megszoktuk, hogy úgy válaszoljunk másoknak, önmagunknak, hogy a tények ködbevesszenek, s vágyott önmagunkról tegyünk vallomást. Annyira megszoktuk, hogy már el is tűntünk. Mások felé, önmagunk felé, nem tudjuk kik vagyunk. Husszú idő óta idegenek vagyunk magunknak. Megszokott látszat-énünk tevékenysége mögül néha kibukkan az igazi, a vágylepelletel takart. Ilyenkor megriadunk. Félünk. Félsz. Félek.

Naplórészlet:

Ma nagyon jól sikerült minden. A nagyon szót áthúzzák. Később a jól-t is. A minden helyett zárójelbe írták a reggeli felkelést, meg a munkát. Kétszer, háromszor is elkezdtek egy mondatot, valami Karcsira vonatkozót. Azután az egész egy lendületes tollvonással, alulról jobbra fel keresztülhúzva és csak egy mondat lett az eredmény: rohadt alak vagyok.

Másnap este. Kinyitom a naplót, rápillantok a tegnapi bejegyzésre. Ezt írom: mindenki vállalkozik a lehetetlenre: önmagát megragadni. A lehetetlenre vállalkozni értelmetlen. Mai nappal beszüntetem a naplóvezetést.

(E bejegyzés dátumául véletlenül (?) a következő napi dátumot írta.)

Félünk a tényektől. Nem szeretjük a statisztikákat, az analízist, az elszámolást. Nem szeretjük világosan kifejezni: mit érzünk, gondolunk, mikor viccelünk és mikor vagyunk komolyak. S főleg egyet nem szeretünk: bevallani, vállalni. Mert rászoktattak bennünket s rászoktunk magunk arra, hogy jászani kell. Sokszándékú elvárásrendszerek vesznek körül. Ha vallok, megismernek, elítélnék. Ha nem vallok, nem ismernek, s kié leszek, egyáltalán leszek-e? Kutyaszorítóban vagyunk. S azokat főképpen nem szeretjük, akik kimondják, leírják: túl nagy az ár, amit kifizetünk: a szabadságot a felszabadultsáért.

Egy biológus kutatófüzetének egyik lapjára csak egy mondatot írt: Csak a döglött halak úsznak az árral.

Azután megváltoztatta életét.

Befejezésül csak annyit: senki se mondja, hogy ez jó írás, mert a jóról kellemeset gondolunk, s ez nem lehet kellemes. Ha kellemes, akkor őróla szól, akivel az utcán ballagunk. Segítségül a lényegét így fogalmazom: hazug kurvák vagyunk. Kurvák, mert a jól-fekvés mozgát, hazugok, mert ezt nem valljuk be magunknak. Ez vagyunk, de nem kell, hogy ez legyünk. L e g y ü n k!

Egyedül ballagok az utcán. Születek.